



אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

סילבוס

טעמי המקרא כאמצעי לשוני ופרשני

שם המרצה: אדם בן-נון

היקף שעות: 1 ש"ש

תוכן הקורס ומטרותיו

קריאה מדויקת של פסוקי המקרא תוך הסתמכות על טעמי המקרא לצורך הגייה נכונה (רפיון בגי'ד כפ"ת, הטעמה וצורות הפסק). הכרת מערכת הטעמים לכ"א ספרים – שמותיהם, סימניהם הגרפיים, תחומי שלטונם וההייררכיה ביניהם. הכרת עקרונות החלוקה על פי טעמי המקרא, הכרת המשמעות הפרשנית המשתקפת מחלוקת הטעמים וזיקתה לפרשנות המקרא.

ראשי פרקים/יחידות הוראה בקורס:

1. הכרת טעמי המקרא (טעמי כ"א ספרי המקרא לעומת טעמי אמ"ת)
2. זמן התקנת הטעמים
3. מי הם בעלי הטעמים (התייחסות לבן-אשר ולבן-נפתלי)
4. שלושת תפקידי הטעמים
5. בין טעמי המקרא לטעמי פיסוק
6. כללי חלוקה וכללי הטעמה (הדיכוטומיה המתמשכת)
7. שמות הטעמים (של כ"א ספרים), תמורותיהם וההייררכיה ביניהם
8. תחום שלטונים של הקיסרים: סילוק ואתנתא
9. תחום שלטונים של המלכים: סגולתא, זקף, טפחא
10. תחום שלטונים של המשנים: פשטא, תביר, זרקא, רביע
11. רפיון בגי'ד כפ"ת, הטעמה, נסוג אחור וצורות הפסק
12. עיון ביחסם של פרשנים ומדקדקים לטעמי המקרא
13. מחלוקת בין טעמים לפרשנות
14. מחלוקת בין טעמים לניקוד
15. הרשימות במקרא
16. מערכת הטעמים הבבלית

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
תי"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il



אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

ביבליוגרפיה

- אילן אלדר, "אבו אלפרג' הרון על קדמות הטעמים", בתוך: משה בר-אשר (עורך), **ספר היובל לרב מרדכי ברויאר; אסופת מאמרים במדעי היהדות**, חלק א, ירושלים תשנ"ב.
- עמנואל אלון, **טעמי המקרא – ספר לימוד והדרכה**, נתניה תשמ"ז.
- אדם בן-נון, "הניקוד ומסורת הקריאה בתימן", **מסורה ליוסף ו**, נתניה תשס"ט, עמ' 463–485.
- , "טעמי המקרא במסורת תימן", **מסורה ליוסף ו**, נתניה תשע"ו, עמ' 488–529.
- , "כתבי היד התימניים של התורה והמסורת המשתקפת מהם בהשוואה למסורת הכתיב הניקוד והטעמים שבכתר בן אשר וליחלק הדקדוקי של מהרי"ץ", עבודת דוקטור באוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן תשע"ו.
- יוחנן ברויאר, "מחלוקת ניקוד וטעמים בחלוקת פסוקים", בתוך: משה בר-אשר (עורך), **ספר היובל לרב מרדכי ברויאר – אסופת מאמרים במדעי היהדות**, א (תשנ"ב), עמ' 191–142.
- הרב מרדכי ברויאר, **טעמי המקרא בכ"א ספרים ובספרי אמ"ת**, ירושלים תשמ"ב.
- , "דרכי הוראת התחביר והפיסוק לאור כללי הטעמים", **דוכן ט (תשל"ב)**, עמ' 89–101.
- , "ליהתהוות מערכת הטעמים", **לשונונו נג (תשמ"ט)**, עמ' 203–213.
- , "מקראות שאין להם הכרע", **לשונונו נח (תשנ"ה)**, עמ' 189–199.
- הרב חנוך גמליאל, **רש"י כפרשן וכבלשן**, ירושלים תש"ע.
- אהרן דותן, **ספר דקדוקי הטעמים לר' אהרן בן משה בן אשר: על פי כתבי יד עתיקים, עם מבואות ומחקרים**, ירושלים תשכ"ז.
- , "ענייני הגייה בתפילה ובקריאת התורה", בתוך: **ספר שבטיאל – מחקרים בלשון העברית ובמסורות העדות**, רמת-גן תשנ"ב, עמ' 68–76.
- , "לתולדות התהוותה של מערכת הטעמים", **מחקרים בלשון ב-ג (תשמ"ז)**, עמ' 355–365.
- לאה הימלפרב (וידבסקי), "הפסק במקרא – הופעותיו בכתבי יד מקראיים של ימי הביניים אפיונו וזיקתו למערכת הטעמים", עבודת דוקטור באוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן תש"ן.
- , "על מעמדם של טעמי המקרא בפירוש 'דעת מקרא' לתורה", **בית מקרא נב,א (תשס"ז)**, עמ' 103–116.
- אברהם וינברג, **טעמים וניקוד**, תל-אביב תשכ"ט.
- רחל חיטין-משיח, "מערכות מקבילות של מפסיקים בטעמי המקרא – בעיות במחקר", **לשונונו ס (תשנ"ז)**, עמ' 11–19.
- עמוס חכם, "טעמי המקרא כסימני מוסיקה ותחביר", **דוכן ט (תשל"ב)**, עמ' 77–88.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
 ת"ד 1106, רחובות 76110
 טלפון: 08-9485662
 פקס: 08-9485686
 דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
 מיקוד 44814
 טלפון: 03-9061301
 פקס: 03-9061342
 דוא"ל: dekan@orot.ac.il



אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

ישראל ייבין, **אסופות ומבואות בלשון, ג – המסורה למקרא**, ירושלים תשס"ג.

-----, **כתר ארם-צובה: ניקודו וטעמיו**, ירושלים תשכ"ט.

אפרת ליבוביץ, "תכנית החלוקה: חלוקת הטעמים וטעמי החלוקה של רשימות במקרא", עבודת גמר לתואר מוסמך באוניברסיטה העברית, ירושלים תשע"ג.

מאיר מדן, "טעמים", **אנציקלופדיה מקראית ג**, ירושלים תשל"ח, עמודות 394–406.

עזרא ציון מלמד, "טעמי המקרא בדברי פרשני המקרא", **מחקרי המרכז לחקר הפולקלור**, א, ירושלים תש"ל, עמ' קצה–קצט.

יוסף עופר, "בין טעמי המקרא לסימני הפיסוק", **לשונונו לעם** מד (תשנ"ג), עמ' 187–192.

-----, "הפרדת הניקוד הטברני מטעמי המקרא", **לשונונו** סו (תשס"ד), עמ' 297–313.

מיכאל פלרמן, חוג לטעמי המקרא, תל-אביב תשל"א–תשל"ה.

הרב יוסף קאפת, "נקוד טעמים ומסורת בתימן", **סיני** כט (תשי"א), עמ' רסא–רסו.

עמליה קדם, "מאי טעמא? על טעמי המקרא ונעימות הקריאה הליטורגית", **דימוי** 28 (תשס"ו), עמ' 73–79.

שמחה קוגוט, **המקרא בין טעמים לפרשנות: בחינה לשונית ועניינית של זיקות ומחלוקות בין פרשנות הטעמים לפרשנות המסורתית**, ירושלים תשנ"ד.

-----, **המקרא בין תחביר לפרשנות: סוגיות בתחביר המקרא באספקלריה של הפרשנות היהודית הקלסית**, ירושלים תשס"ב.

רונית שושני, "בחינה מחודשת של המתאם בהתפתחות מערכות הניקוד וטעמי המקרא במסורת הבבלית", בתוך: רפאל יצחק זינגר זר ויוסף עופר (עורכים), **ישראל – מחקרים בלשון לזכרו של ישראל ייבין**, ירושלים תשע"א, עמ' 251–267.

-----, "תפקידים המקורי של טעמי המקרא", בתוך: משה בר-אשר וחיים אליעזר כהן (עורכים), **משאת אהרן – מחקרים בלשון מוגשים לאהרן דותן**, ירושלים תש"ע, עמ' 469–486.

טובה שטראוס, "השפעת גורמים פרוזודיים וגורמים אחרים על חלוקת טעמי כ"א ספרים", עבודת דוקטור באוניברסיטה העברית, ירושלים תשס"ט.

דרכי הוראה ולמידה: הרצאה פרונטלית.

חובות הקורס: מטלה ומבחן.

מרכיבי הציון: מטלה – 15%, מבחן מסכם – 85%.

דרך התקשרות: בבית – 03-6163920, נייד: 0507-397700; דוא"ל פרטי:

adam.bin100@gmail.com

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il